O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI

SAMARQAND DAVLAT VETERINARIYA MEDITSINASI,
CHORVACHILIK VA BIOTEXNOLOGIYALAR UNIVERSITETI

Ro‘yxatga olindi:
№ BD-60310100-2.10.
“29” 08 2024 yil

“TASDIQLAYMAN”
O‘quv ishlari bo‘yicha prorektor
q.x.f.d.,professor
A.A.Elmurodov
“29” 08 2024 yil

ATROF MUHIT VA TABIIY RESUSRLAR IQTISODIYOTI
ISHCHI O‘QUV DASTURI (SILLABUSI)
(Sirtqi ta’lim 4-bosqich talabalari uchun)

Bilim sohasi:	300000 – Ijtimoiy fanlar, jurnalistika va axborot
Ta’lim sohasi:	310000 – Iitimoiy va xulq atvorga mansub fanlar
Ta’lim yo‘nalishi:	60310100–Iqtisodiyot (qishloq xo‘jaligida)

Samarqand – 2024

Fanning ishchi o‘quv dasturi (sillabusi) 202_ yilda tasdiqlangan o‘quv reja va fan o‘quv dasturiga muvofiq ishlab chiqildi.

Tuzuvchilar:

Salamov I. - “ Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi” kafedrasi dotsenti, iqtisod fanlari nomzodi

Kazakova Z.S.– “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi” kafedrasi katta o’qituvchisi

Taqrizchilar:

1. **Mirzayev K.J.**-Samarqand iqtisodiyot va servis instituti“Raqamli iqtisodiyot” kafedrasi mudiri, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
2. **Pardayeva O.M.** – Toshkent Davlat Iqtisodiyot Universiteti “Yashil iqtisodiyot va barqaror biznes” kafedrasi mudiri, dotsent

Fanning ishchi o‘quv dasturi “Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi” kafedrasining 2024 yil “____” ________dagi “____” -son yig‘ilishida muhokamadan o‘tgan va fakultet Kengashida muhokama qilish uchun tavsiya etilgan.

Kafedra mudiri: ______________ **Eshmuradov U.T.**

Fanning ishchi o‘quv dasturi “Iqtisodiyot” fakulteti Kengashida muhokama etilgan va foydalanishga tavsiya qilingan (2024 yil _____ _________dagi ____ -sonli bayonnoma).

Fakultet kengashi raisi: ____________ **Alikulov A.I.**

Kelishildi:
O‘quv-uslubiy boshqarma boshlig‘i, professor, v.b __________ **Ro‘ziqulov R.F.**

Fan Sillabusi

Samarqand davlat veterinariya meditsinasi, chorvachilik va biotexnologiyalar universiteti

Fan to‘g‘risida ma’lumot

Fan shifri: AMTRIQE 3304

Fan nomi: Atrof muhit va resurslar iqtisodiyoti

Semestr/yil: 8-semestr/2024-2025 o‘quv yili

Kafedra: Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi

Soatlar/kreditlar: 4,0 ECTS (20 auditoriya soati, 100 soat mustaqil ta’lim)

Ma’ruza	Amaliy mashg‘ulot	Mustaqil ta’lim	Jami
10	10	100	120

Fan bo‘yicha mashg‘ulotlarning joylashuvi:

Auditoriya vaqti: dars jadvaliga asosan

Talablar:

Fan uchun mas’ul kafedra: **Iqtisodiyot va buxgalteriya hisobi**

Instruktor to‘g‘risida ma’lumot

Kafedra joylashgan joyi: **SamDVMChBU, 5-o‘quv binosi, 521-xona**

Telefon: +99890-191-95-04 ish telefoni; mobil: +99890-191-95-04

E.mail.zuloyho_7373@mail.ru Ish vaqti: Uchrashuvga ko‘ra

I. Fanni o‘qitishdan maqsad - mamlakatimizda mavjud bo‘lgan tabiiy resurslar va tabiiy sharoitlardan oqilona foydalanishga imkon beradigan nazariy bilimlarni berish va nazariy bilimlarni amaliyotda qo‘llay oladigan malakali mutaxassislarni tayyorlashdir.

II. Fanning vazifasi – atrof-muhit muammolari, atrof-muhitni qadrlash, resurslarni taqsimlash: vaqt davomiyligi va qazib olish narxi, energiya bo‘yicha qayta tiklanadigan manbaalardan foydalanish, suv resurslaridan samarali foydalanish, yerdan oqilona foydalanish, biologik resurslar va alohida muhofaza qilinadigan hududlar, umumiy hovuz resurslari va baliqchilik, ekotizim tovarlari va xizmatlari, tabiatga tahdid solish, ifloslanishni boshqarish iqtisodiyoti, umumiy nuqtai-nazar, havoning mahalliy va mintaqaviy ifloslanishi, oziq-ovqat xavfsizligi va qishloq xo‘jaligini rivojlantirish, atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish bo‘yicha bilimlar majmuini o‘rganish asosida bilim olib, ko‘nikma hosil qiladilar va malakasi shakillantiriladi.

III. Fanni o‘zlashtirish natijasida talaba:

- atrof-muhit muammolari, atrof-muhitni qadrlash, resurslarni taqsimlash: vaqt davomiyligi va qazib olish narxi, energiya bo'yicha qayta tiklanadigan manbaalardan foydalanish, suv resurslaridan samarali foydalanish, yerdan oqilona foydalanish haqida ***tasavvurga ega bo'lishi;***

- atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish bo'yicha bilimlar majmuini o'rganish asosida bilim olib ***ko'nikmalariga ega bo'lish;***

- mamlakatimizda mavjud bo'lgan tabiiy resurslar va tabiiy sharoitlardan oqilona foydalanishga imkon beradigan nazariy bilimlarni berish va nazariy bilimlarni amaliyotda qo'llay olish ***malakasiga ega bo'lishi kerak.***

IV. O'qitish usullari:

Fanni o'qitish jarayonida zamonaviy uslublardan foydalanish, sohadagi muammolarni ta'limning ommaviy shakllari bilan bog'lab, talabalarning nazariy bilimlarini amaliy mashg'ulotlar orqali mustahkamlab borish lozim. O'quv materiallarini talabalar tomonidan unumli o'zlashtirish uchun ko'rgazmali qurollar o'qitishning texnik vositalari, fan bo'yicha chop etilgan ma'ruza matnlaridan keng foydalanish, talaba bilimini baholash tizimini joriy etish. Ma'ruza mashg'ulotlarida ilg'or pedagogik texnologiyalar foydalaniladi.

"Atrof muhit va resurslar iqtisodiyoti" kursini loyihalashtirishda quyidagi asosiy konseptual yondoshuvlardan foydalaniladi:

Shaxsga yo'naltirilgan ta'lim.

Tizimli yondoshuv.

Faoliyatga yo'naltirilgan yondoshuv.

Dialogik yondoshuv.

Hamkorlikdagi ta'limni tashkil etish.

Muammoli ta'lim.

6. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining "O'zbekiston Respublikasida O'rmon xo'jaligi tizimini 2030 yilgacha rivojlantirish konsepsiyasini tasdiqlash to'g'risida"gi 2020 yilning 6 oktyabrdagi PQ-4850-son qarori.

Axborot manbalari

1. www.gov.uz -O'zbekiston Respublikasi hukumat portali.

2.www.lex.uz - O'zbekiston Respublikasi qonunlari, mu'yoriy hujjatlari. sayti.

IX. Baholash

Talabalarning fanlarni o'zlashtirishi 5 ballik tizimda baholanadi.

5 (a'lo) baho:

Xulosa va qaror qabul qilish;

Ijodiy fikrlay olish;

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

4 (yaxshi) baho:

Mustaqil mushohada yurita olish;

Olgan bilimlarini amalda qo'llay olish;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

3 (qoniqarli) baho;

Mohiyatini tushunish;

Bilish, aytib berish;

Tasavvurga ega bo'lish;

2 (qoniqarsiz) baho:

Dasturni o'zlashtirmaganlik;

Fanning mohiyatini bilmaslik;

Aniq tasavvurga ega bo'lmaslik;

Mustaqil fikrlay olmaslik.

12.	Resurlaming band bo'lmasligi va to'liqsiz foydalanilishi.	Adabiyotlardan foydalanib, mustaqil topshiriqlarni bajarish	may 2024	6
13.	Individual bozorlar tahlili: talab va taklif.	Referat yozib, taqdimot tayyorlash	may 2024	6
14.	Resurslar bozori.	Adabiyotlardan foydalanib, individual topshiriqlarni bajarish	iyun 2024	6
15.	Resurslar cheklangan sharoitfa qarorlar qabul qilish.	Adabiyotlardan foydalanib, mustaqil topshiriqlarni bajarish	iyun 2024	6
16.	Tugaydigan, lekin qayta tiklanadigan resurslar.	Referat yozib, taqdimot tayyorlash	iyun 2024	6
17.	Ekotizim tovarlari va xizmatlari: tabiatga tahdid solish.	Adabiyotlardan foydalanib, individual topshiriqlarni bajarish	iyun 2024	4
Jami:				**100**

VIII. Adabiyotlar

Asosiy adabiyotlar

1.Xotamov I, Sultanov M, Yadgarov A. .Atrof - muhit va tabiiy resurslar iqtisodiyoti. «Innovatsion rivojlanish nashriyot matbaa uyi», 2021.

2. Djalalov S. Ch., Mirzayeva M.S., Minayev S.S./« ATROF MUHIT VA RESURSLAR IQTISODI» O'quv q o 'llanma., T- 2011

Qo'shimcha adabiyotlar

1. Mirziyoyev Sh.M. Insonparvarlik, ezgulik va bunyodkorlik-milliy g'oyamizning poydevoridir. Toshkent, "Tasvir" nashriyot uyi, 2021 yil. – 36 bet.

2. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston taraqqiyot strategiyasi. Toshkent, "O'zbekiston" nashriyoti, 2022 yil. – 416 bet.

3. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 28-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida davlat boshqaruvi tizimini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida"gi PF-5696 son Farmoni.

4. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 31-martdagi "Veterinariya va chorvachilik sohasida kadrlar tayyorlash tizimini tubdan takomillashtirish to'g'risida"gi PQ-187-son qarori.

5. O'zbekiston Respublikasi «Innovatsion faoliyat to'g'risida»gi Qonun, 28 iyul 2020 yil.

V.Fanning tarkibiy tuzilishi:

5.1. "Atrof muhit va resusrlar iqtisodiyoti" fanidan rejalashtirilgan ma'ruza mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Ma'ruza mashg'ulotlarining:			
№	**mavzulari**	**rejasi**	**soat**
1-modul. "Atrof muhit va resusrlar iqtisodiyoti" fanining nazariy asoslari			
1.1	Iqtisodiy muammolar.	1.1.1. Cheksiz ehtiyojlar.Resurslar taqchilligi. 1.1.2. Iqtisod va samaradorlik. To'liq bandlik va to'liq ishlab chiqarish hajmi. 1.1.3.Cheksiz ehtiyojlar bandlik va to'liq ishlab chiqarish hajmi.	2
1.2	Resurslarning band bo'lmasligi va to'liqsiz foydalanish	1.2.1. Resurlarning band bo'lmasligi va to'liqsiz foydalanilishi. 1.2.2. Iqtisodiy o'sish.	2
2-modul. Biologik resurslar haqida tushuncha.			
2.1	Biologik resurslar va alohida muhofaza qilinadigan hududlar.	2.1.1. Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar 2.1.2. O'zbekiston Respublikasi o'simlik resurslari. 2.1.3. O'rmondan foydalanish.	2
3-modul. Inson ekologiyasi.			
3.1	Inson ekologiyasi.	3.1.1. Aholi sonining o'sishi va atrof-muhit muammolari.Atrof-muhit va demografik siyosat. 3.1.2.O'zbekistonda ekologik qonunchilik va uning samaradorligini oshirish.	2
3.2	Atrof muhitning ifloslanishi va uni baholash	3.2.1.Iqlim o'zgarishi.Iqlim o'zgarishlari haqida. 3.2.2. Iqlim o'zgarishi bo'yicha siyosiy muzokaralar. Iqtisodiy yumshatish siyosati.	2
Jami:			**30**

5.2. "Atrof muhit va resusrlar iqtisodiyoti" fanidan rejalashtirilgan amaliy mashg'ulotlarining kalendar tematik rejasi

Amaliy mashg'ulotlarning:			
№	mavzulari	rejasi	soat
1.	"Atrof muhit va resurslar iqtisodi" fanining vazifalari, predmeti va metodologiyasi.	1.1. Atrof muhit va resurslar iqtisodi fanining predmeti va vazifalari. 1.2. Atrof muhit va resurslar iqtisodi o'rganish usullari.	2
2.	Iqtisodiy islohotlar va yer-suv resurslaridan foydalanish.	2.1. Yerdan, suvdan foydalanish samaradorligi, uni oshirish yo'llari. 2.2. Yer monitoringi va davlat yer kadastri.	2
3.	Biologik resurslar va alohida muhofaza qilinadigan hududlar.	3.1. Resurlarning band bo'lmasligi va to'liqsiz foydalanilishi. 3.2. Iqtisodiy o'sish.	2
4.	Iqlim o'zgarishi.	4.3.Iqlim o'zgarishi.Iqlim o'zgarishlari haqida. 4.4. Iqlim o'zgarishi bo'yicha siyosiy muzokaralar. Iqtisodiy yumshatish siyosati.	2
5.	Atrof-muhitni muhofaza qilish, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish.	5.1. Suv taqchilligi sabablari. 5.2. Taqchil suv resurslarini samarali joylashtirish. 5.3. Zamonaviy taqsimlash tizimi.	2
		Jami:	**10**

VI. "Atrof muhit va resusrlar iqtisodiyoti" fanidan kurs ishlari rejalashtirilmagan

VII. "Atrof muhit va resusrlar iqtisodiyoti" fanidan rejalashtirilgan talabalar mustaqil ta'limining kalendar tematik rejasi

№	Mustaqil ta'lim mavzulari	Amalga oshirish mexanizmi	Bajarish muddati	Hajmi (soatda)
1.	Iqlim o'zgarishi va ekologik masalalar.	Adabiyotlardan foydalanib, individual topshiriqlarni bajarish	fevral 2024	6
2.	Atrof-muhit muammolari yuzaga kelishida iqtisodiyotning roli.	Referat yozib, taqdimot tayyorlash	fevral 2024	6
3.	Ekologik iqtisodiyot va atrof-muhit.	Referat yozib, taqdimot tayyorlash	fevral 2024	6
4.	Geografik axborot tizimlaridan foydalanish orqali baholash.	Adabiyotlardan foydalanib, individual topshiriqlarni bajarish	mart 2024	6
5.	Resurslarni taqsimlash: vaqt davomiyligi va qazib olish narxi.	Adabiyotlardan foydalanib, mustaqil topshiriqlarni bajarish	mart 2024	6
6.	Resurslarning bozor taqsimoti.	Referat yozib, taqdimot tayyorlash	mart 2024	6
7.	Foydali qazilmalar.	Adabiyotlardan foydalanib, individual topshiriqlarni bajarish	aprel 2024	6
8.	Qayta tiklanadigan resurslarni samarali taqsimlash.	Adabiyotlardan foydalanib, mustaqil topshiriqlarni bajarish	aprel 2024	6
9.	Biologik resurslar haqida tushuncha. Bioresurs, produtsent, konsument, redutsent, tabiatda moddalarning biologik aylanishi.	Adabiyotlardan foydalanib, individual topshiriqlarni bajarish	aprel 2024	6
10.	Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar (qo'riqxonalar, tabiiy va milliy bog'lar, buyurtmaxonalar, tabiiy yodgorliklar).	Referat yozib, taqdimot tayyorlash	aprel 2024	6
11.	O'zbekiston Respublikasi o'simlik resurslari. O'rmondan foydalanish. Hayvonot resurslari (jumladan, baliq resurslari).	Adabiyotlardan foydalanib, mustaqil topshiriqlarni bajarish	may 2024	6